

Прафесія Маці

(“Дыялог”-01-2000)

Назва гэтага артыкула нагадала мінуўшчыну: дзіцячы садок з інсцэніраваным вершам С. Міхайлава “Мамы всякие нужны, мамы всякие важны”. Помню, як артыстычна дзяўчынка старэйшай групы выконвалі ролі: “мама пілот”, “мама міліцыйна”, “мама вагоноважаты”. У шэрагу “жизненно важных” непрыкметна адсутнічала толькі адна “вузкасפעцыялізаваная прафесія” - мама. У той паслясталінскі час такое “асацыяльнае” стаўленне жанчыны да грамадства лічылася не толькі непрэстыжным, але непрыязным. Сацыялістычнае пераўтварэнне сям’і, наданне ёй статусу “ячейки коммунистического общества” праз размежаванне сужонкаў, бацькоў і дзяцей па класава-прафесійных прыкметах узводзіла на партыйны п’едэстал узорную савецкую сям’ю на чале з бацькам рабочым, “ударником коммунистического труда”, і маці, якая звычайна займала больш сціплую, “пасільную” пасаду служачага, напрыклад, настаўніцы ці выхавацеля ў дзіцячым садку. Паводле партыйнай стратэгіі, напрыканцы пяцідзясятых гадоў значна пашырыліся мрэжы дзіцячых дашкольных устаноў пад палымным ленінскім лозунгам “столовые и детские сады - ростки коммунизма”. Горкі прысмак гэтых “перадавых” галін атэістычнай вытворчасці ў сферы грамадскага выхавання сёння значна больш адчувальны, чым у сферы грамадскага харчавання, бо апошняя ўплывае на страўнік, а першая - на душу, якая паступова страчвае свой дом. Далейшую плынь па выхадзе дзіцяці з бацькоўскай сялібы ў кірунку казёнага монстра адзіноцтва і душэўнай непрытульнасці яскрава адлюстроўвае надакучлівы рэкламны ролік: “я пайшоў назаўсёды...”.

Зайшоў аднойчы ў дзіцячы садок па сына з сваёй меншай дачкой, якая выклікала шчырае захапленне адной бабулі. І тая звярнулася да сваёй унучкі: “Настенька, посмотри, какая девочка! Хочешь себе такую сестричку?” Нечакана ад прыгожай, самавітай дзяўчынке пачуў халодна кароткі адказ: “нет”. Бабуля, жадаючы заглядзіць няёмкасць, паспрабавала пераканаць не столькі ўжо ўнучку, як саму сябе: “хочешь, хочешь...”, але маленькая узурпатарка заставалася непакісна маўклівай. Выпадак пакуль што не тыповы для дзіцяці шасцігадовага ўзросту, найбольш прыдатнага да фармавання жыватворных чалавечых пачуццяў.

Я не схільны ацэньваць гэтую дзіцячую рэакцыю як цыннічную, спрабую апраўдаць яе за кошт псіхалагічных механізмаў самааховы: несумненна, раней яна марыла аб сястрычцы, але суровы бацькоўскі матэрыяльна-эканамічны разлік не пакінуў шчыліны для дзіцячых мрояў, таму бязлітаснае “нет” сталася адэкватнай рэакцыяй на марную бабуліну спробу аднавіць мару. Небяспека ж дзяўчынке не ў вымушанай самаахове, а ў даволі ўжо сфармаванай устаноўцы на небыццё - “нет” як несвядомая помста радасці жыцця за сваё смяротнае адзіноцтва. Скрушыць гэтую ўстаноўку яшчэ можна, калі тэрмінова прыбегнуць да Хрыста, Які “ня быў “так” і “не”, але было ў Ім “так” (2 Кар 1, 19). “Хай будзе святло” (Быц 1,3) - першапачатковае мужчынскае слова быцця прыдбала сабе другаснае жаночае ажыццяўленне: “Няхай станецца мне па слову Твайму” (Лк 1,38).

Да таго, як адбылося Божае Слова - FIAT - “зямля была няплоднай і неўпрыгожанай, і цемра над безданню, і Дух Божы насіўся над вадою” (Быц 1,2). Дух і вада як “так” і “не” светабудовы, як чын і прычына быцця суправаджаюць увесь змест Святога Пісання ад Быцця да Адкрыцця. Вада, як сымбаль мацярынства, не ёсць пачатак, але ўмова ўцэлаўленага Слова, якое немагчымае без цела, як айцец немагчымы без маці, а абодва - без сына. Маці ёсць пасрэдніца паміж Айцом і Сынам, як вада пасрэдніца быцця і небыцця: менавіта праз ваду эвалюцыянавала душа жывая (Быц 1,20). Таму вадзе прыдаецца ў Евангеллі асобны таемны статус: “хто вып’е вады, якое Я яму дам, не запярне ніколі, але вада, што дам яму, станецца ў ім крыніцаю вады, што цячэ ў жыццё вечнае” (Ян 4,14). Вада Езуса ёсць Яго вучэннем Царквы - Маці ўсіх вернікаў. “Нарадзіцца нанова” (пар Ян 3, 3) - гэта азначае ўвасабленне ў сабе самім Слова Ойчага праз Маці Царкву. Іншага шляху для сапраўднага верніка няма, акрамя таго, які прапануе Госпад у Сваім апошнім запеваце: “Жанчына, вось сын твой! Пасля кажа вучню: вось Маці твая! І з таго часу вучань гэты ўзяў Яе да сябе” (Ян 19, 26). Узяць Яе да сябе - гэта ўзлюбіць сваю Маці Царкву і шанаваць Яе праз свой асабісты выбар. Калі разглядаць гэтае абагульненне праз прыватнае

меркаванне пра Яна як апостальскага сымбаля Усходняй Царквы (адпаведна - Пятра як сымбаля Царквы Заходняй), дык робіцца больш зразумелым заклік Госпада да ўласнай асобы верніка, які цяжкім, але самастойным шляхам ідзе да хрысціянскай еднасці.

Асабістая гісторыя маёй каталіцкасці ўключае ў сябе момант напружанага шукання месца ўцелаўлення веры, відавочнага чыну. Але Царкву я лічыў чымсьці аджытым, не звязаным з сучаснасцю. З такім пратэстанцкім настроем аднойчы я прыйшоў у Катэдральны сабор Святога Духу і ў малітоўнай цішыні каля Мінскае Цудатворнае Іконы Маці Божай адчуў сардэчны адказ, падобны на той, што пачуў Саўл: "чаму пераследуеш Мяне"(Дзеян 9,5). Ад таго часу жыццё маё перамянілася, я стаўся не толькі вернікам, але царкоўным чалавекам.

Адна маці, паслядоўніца супольнасці хрысціян веры евангельскай, гаварыла з распаччу пра свайго сына, студэнта БДУ, які, паводле яе слоў, змяніў сваю жывую веру на праваслаўную. З'ява таксама не тыповая, але заканамерная. Чалавек натуральна шукае ціхага прыстанішча для сваёй душы. Ад ведання слова Богага ён хоча трапіць у Дом Божы, а гэта значыць, уцелавіцца праз Маці Царкву, якая спрадвечнаму Айцоўскаму слову надае моўную афарбоўку жаночага характа. Агульнае слова збаўлення патрабуе індывідуальнага ўвасаблення ў культурна-гістарычнай тканіне відавочнага матэрыяльнага быцця; сам тэрмін "матэрыя" ад слова маці. Таму чалавек, адшукаўшы свайго Нябеснага Айца, мусіць адшукаць і сваю Нябесную Маці. Агульна адзіны змест Евангелля ўцелаўляецца ў індывідуальнай разнастайнасці моваў і канстытуцыйнай рознакаляровасці народаў Зямлі. Гэтая паўсюднацаркоўная, апостальская мэта ажыццяўляецца ў сям'і вернікаў, якія, адчуваючы сябе адказнымі за сваю Айчыну, робяць рашучы выбар мовы той краіны, у якой ім пашчасціла выконваць хрысціянскі абавязак. Менавіта такім выяўленнем утвараецца нацыянальнае аблічча Беларусі. Народ шануе тую мову, якою яго любіць Маці Царква.

Слова Евангелля - "меч двухбаковавостры" (Адкр 1, 16), па якім заклік "жанчына, гэта сын твой" адпавядае кожнай набожнай маці, якая ўспрымае народжанага сына не як уласнасць, псіхалагічную маёмасць, але як чалавека Богага, даверанага ёй дзеля асабістага выхавання. Узорам духоўна адказных адносін маці з сынам служыць вобраз Панны Марыі на старадаўніх іконах: Яна не прыціскае да сябе Немаўлятка, але сымбалічна трымае Яго на пэўнай адлегласці. Менавіта так, спагадліва, але не заўзята, ставіцца да нас Маці Святая Царква. Менавіта так, з ахвяраванай любоўю павінна выходзіць сваіх дзяцей сапраўдная хрысціянская сям'я.

Дакладнае разуменне слова "прафесія" як настаўніцтва вызначае змест мацярынскай прафесіі як далягляда штодзённага ўцелаўлення Слова ў розуме, пачуццях і ўчынках дзяцей. Няма больш складанай, але і больш шчаслівай справы на зямлі. Яе вырашэнні мусяць адбыцца праз цяжкія выпрабаванні. Хай, напрыклад, не "камплексуе" маці, вымушаная выходзіць дзяцей без бацькі. Айцец Нябесны праз Свайго ўлюбёнага Сына і Святога Духа дае свабоду веруючай жанчыне, ужо незалежнай ад нявернага мужа. Першай такой жанчынай сталася Самаранка, у якой было пяцёра мужчын, але ніводзін з іх не быў сапраўдным мужам (пар.Ян 4, 18). Але, як гэтая евангельская жанчына, кожная струджаная, але царкоўна сумленная маці ў пажаданні шчасця сваім дзецям хай пачынае з сябе самае: "Госпадзе! Дай мне гэтай вады, каб мне ня прагнуць"(Ян 4, 15). Госпад не запыняе адказу лямантуючым да Яго, але тэрмінова дае адказ матчынаму сэрцу:"мацуйся, дачка! Вера твая выратавала цябе" (Мц 9,22).